

egyrészt Such György május eleji, az Élet és Irodalomnak adott interjújára utalt, amelyben a rádióelnök arról beszélt, hogy a zenei együttesekről a médiatörvény „sem” tesz említést, másrészt a kuratórium elnökének az MZT által írt levélre adott válaszára, amelyben Gellért Kiss Gábor nyíltan kijelenti, hogy a rádió működésének költséghatékonyabbá tételéből a zenei együttesek sem maradhatnak ki. – A létszámcsökkentés a zenekar és az énekkarok esetében gyakorlatilag a működésképtelenné tétellel egyenlő, hiszen négy kúrtszólamot három kúrttel nem lehet eljátszani; ez olyan, mintha egy autót három keréssel akarnánk működtetni. Az tehát nyilvánvaló, hogy a 30 százalékos létszámleépítést nem lehet egy az egyben rávetíteni az együttesekre – mondta az MZT elnöke, aki egyébként egyetért azzal, hogy a rádió új vezetése üzleti szemléletet kíván vinni az együttesek működésébe, ez azonban nem jelenthet profitorientáltságot, hiszen, mint mondta, a világon egyetlen szimfonikus zenekar sem önfenntartó.

– A rádió zenei együttesei rendkívül rosszul menedzselték, ennek egyrészt az az oka, hogy a jelenlegi menedzsment –

szakmai tájékozatlansága miatt – alkalmatlan arra, hogy ellássa a feladatát, másrészt, mert a vezetés szemmel láthatóan csak rövidtávban gondolkodik, abban nem, hogy az együttesek a rájuk fordított pénz egy részét hosszú távon visszatermelhetnék, s így a rádióknak összességében kevesebbe kerülne a fenntartásuk – magyarázta Victor, aki szerint például a rádiós kiadványokban kiaknázatlan gazdasági lehetőségek rejlenek, hiszen az MR-nek, amellett, hogy páratlan komoly- és könnyűzenei archívum van a birtokában, minden adottsága megvan arra, hogy saját felvételeket készítsen és adjon ki. Mindennek ellenére 18 éve, amióta a Hungaroton lemezkiadási monopóliuma megszűnt, a Magyar Rádió nem jelent meg lemezkiadóként a piacon, s bár számtalan felvételt találjuk meg az üzletekben, egyik sem saját kiadványon szerepel. Victor Máté szerint az is probléma, hogy míg az együtteseknek korábban a Bartók adó fenntartásáig tartozva bizonyos szakmai elvárásoknak kellett megfelelniük, a mostani vezetés már csak gazdasági igényeket fogalmaz meg velük szemben. A kuratórium elnökének válaszeleveléről elmondta: abból úgy tűnik, mintha minden-

ki kényszerpályán mozogna, és senki nem lenne döntési helyzetben.

Victor Máté ugyanakkor attól tart, hogy az a 7,1 milliárd forint, amit a rádió a sugárzási díjon felül, műsorkészítésre kap, nem a legmegfelelőbb csatornákon folyik el, hiszen, mint említette, az új Szervezeti és Működési Szabályzat meghagyta a régi struktúrát, s így egyrészt a valóban túlduzasztott bürokratikus rendszer, másrészt a frissen – a hírek szerint horribilis fizetésekért – felvett munkatársak bére aránytalanul nagy részét emészti fel ennek az összegnek. – Tekintetbe véve, hogy az új Petőfi Rádió egy olyan háttéradó lett, amilyen tele van az éter, és amit pár fős stábbal egy lakásból is lehet működtetni, az átalakítással – el kell ismerni – tekintélyes összeget takaríthatott meg az MR; de egy ilyen rádióhoz nem kell költségvetési támogatás – fűzte hozzá, majd így folytatta: egy intézmény önmaga történelmével azonos. Ez a Magyar Rádió a mögötte álló nyolcvan évnek köszönhetően olyan, amilyen. Hibái ellenére nagyon értékes. Nem gondolom, hogy az a legjobb megoldás, ha most mindezt leromboljuk, hogy a semmiből hozzunk valami újat létre.

Bilkei Éva

Szirányi János

A közz rádió és zenekara

Bevezető – Dániából

Az első próba hétfőn pontban 10-kor kezdődött a pompás koncert-stúdióban. A zenekar felkészülten és igen fegyelmetlenül várta karmesterét, a műszaki fülkében a technikusok és a zenei rendező alaposan kijegyzetelt partitúrával fülelték, és minden rezdülését érzékenyen követték végig a felcsendülő Brahms-szimfónia hangjainak. A csütörtök esti hangversenyre kezdődött meg a munka, merthogy ott, a koppenhágai rádióban az a rend, hogy a Rádiózenekar csütörtökönként ad nyilvános hangversenyt, amelyhez a próbák és közvetítési előkészületek hétfő reggeltől minden nap a fent jelzett gondossággal folynak. Az évad minden hetében. A péntek és szombat lehet a különmunkáké, a felvétel- és hanglezárási munkáké, vagy éppen a megérdemelt pihenésé. Évenként közel negyven hangverseny bent, majd a nyári szezon a Tivoli-teremben – már a

könnyedebb, lazább, oldottabb hangulatban. A Dán Rádió Szimfonikus zenekara a nemzet első számú, s a világ egyik legkiválóbb zenei együttese. Majd évszázada közmegebecsülésnek örvendő, szigorú szakértelemmel, de mindig féltő-óvó szeretettel irányítja.

Mindezt még 1992 tavaszán, egy rádiós vezetői delegáció tagjaként, amolyan kis szakmai tanulmányút során volt módomban megtapasztalni Koppenhágában. Akkor tájt ott éppen jelentős szervezeti, műszaki és műsor-tartalmi reformokat indítottak. Szinte teljesen újragombolták az intézmény vezetési, irányítási és szervezeti struktúráját (beleértve a szakmailag alaposan megtervezett személyi változtatásokat, nem titkolták: létszámleépítéseket is), koncentráltabbá, átláthatóbbá és főként hatékonyabbá tették egész gazdálkodásukat, megőrizve régi épületeiket

ugyan, de jelentősen korszerűsítették műszaki berendezéseiket, számítástechnikával automatizálták a műsorkészítés és -kiszolgálás, valamint dokumentálás megannyi fázisát. De nem öncélúan, hanem a műsorokért, pontosabban a hallgatóságért-hallgatottságért téve.

Tartalmilag a korábbinál jobban tematizálták (a nálunk manapság oly elkoptottan gyakori, tudományoskodó kifejezéssel élve: „pozícionálták”) öt országos közszolgálati programjukat, újtárra bocsátottak egy egész napos közéleti-hírszolgálatot, úgynevezett „format” rádióadást, új, divatos programokkal „támadták” az ifjúságot, de talán legbüszkébbek mégis sokszínű, akkor már 24 órán át sugárzó komolyzenei adásukra, annak rangjára, elismertségére voltak. És zenei együttesek, nagy múltú zenekarokra, kórusaikra és ritkaságszámba menő, Európa-szerte híres big-bandjükre.

No meg remek hangversenystúdiójukra, amely maga volt történelmi tanúja a dán nemzet hősiességének. Ugyanis az ezer vendéget is befogadni képes, példás akusztikájú terem éppen a nagy háború elejére lett volna kész, de az építők a német megszállás alatt valósággal elszabotálták befejezését, mondván, itt ne tarthasson a Führer semmilyen nagygyűlést... Mindenesetre a '45-ben megnyílt stúdió még félévszázad múltával is irigylésre méltóan volt korszerű, kényelmes otthona muzsikuskoknak és közönségnek egyaránt.

Kis magyar rádiótörténet

Szót kérve hazai Rádiózenekarunk (és zenei együtteseink) érdekében, nem véletlenül idézem vissza immár tizenöt esztendő emlékeimet, hiszen akkortájt mindez, akár honi rádiótörténetünknek is gyönyörű fejezete lehetett volna. Ugyanis nem vitatható, hogy a magyar rádiózást megalapító atyáink a húszas években olyan szakmai hozzáértéssel és messzire tekintő jövőképpel indították újtárra ezt a csoda-technikát, amely muníció és hagyományozott tradíció még a történelmi viharok legsötétebb éveiben, a diktatúrák kegyetlen erőszakossága idején is tudott védelmet nyújtani független hírszolgáltatásának, közéleti hitelenségének, de még inkább művészeti, tudományos alkotóműhelyeinek, ezerszínű irodalmi, zenei műsorainak, elkötelezetten újat teremtő mecenatúrájának.

Tudták, hogy a rádiózás hivatásának garanciája a függetlenség, lelke a zene, feladata pedig a nemzet, a „köz” szolgálata. Hírekkel, információkkal, műveléssel, szórakoztatással – de leginkább zenével. „Nem állítunk légi rendőrt a gondolatok messzi vándorai elé” – hangzott el a miniszteri megnyitó beszédben, rögvést így folytatva: „Megcsendül a magyar dal, a hangjegyek tömlőcéből diadalmasan száll

magasba a magyar zene, hogy helyet kérjen és kapjon az egész világ rádióorkeszterében”. A következő évtizedekben közrádióink már Európa legkiválóbbjaival versengett – valódi alkotó műhelye lett irodalomnak és zenének, igazi mecénása a művészetnek. Hangversenyteremtő és -közvetítő médium, rohamosan növekvő igényekkel, nagy egyéniségekkel, határtalan fantáziával. Csak idő kérdése volt, hogy a koncertközvetítések és zenekari felkérések mellett mikor születnek meg immár saját zenei együttesei is, felvállalva nem csak a klasszikus zenei repertoár minél szélesebb megismertetését, hanem az új zene, új művek, a zenei kísérletek rendszeres bemutatását és rádiós dokumentálását is.

A Rádiózenekar

1943 őszén megtörtént az avatás: egy Városi színházi hangversenyen a korábbi rádiós kisegyüttes nagyzenekarrá bővülve – Polgár Tibor és Dohnányi Ernő vezényletével – első ízben szólalt meg hivatalosan is Rádiózenekarként, hogy aztán a háború végkifejlete alatt elnémuljon, majd '45 május 1-én Ferencsik János vezetésével – immár véglegesen – újjáalakuljon. Tehát ahogy világszerte, úgy nálunk is maga a rádiózás műfaja és intézménye teremtette meg legkedvesebb és legfontosabb gyermekeit: zenei együtteseit. A sokasodó műsorszolgáltatási és archiválási igények, a zenei közművelés és népszerűsítés iránti elkötelezettség, és az új zene, jövőbe mutató műhelyeinek megalapítása.

Hamar kiderült az is, hogy vannak rádió-intézmények, amelyek megelégedve e funkciók professzionális kielégítésével működtetik stúdióikban évtizedek óta zenei társulataikat, és vannak, amelyek együttesei kilépve stúdióikból, egyúttal nemzetük, sőt a világ zenei életének is legkiválóbbjai közé emelkednek. Mint az NBC zenekara Toscaninivel, a BBC zenekara Adrian Boulttal majd Dorátival, vagy éppen a dán, a francia, a frankfurti, müncheni és berlini közrádiók szimfonikus zenekarai – tovább talán sorolni sem szükséges. Mindannyian az egyetemes zenekultúra nagyszerű letéteményesei, nemzetük muzsikájának világra szóló nagykövetei.

Nem titok, hogy megalapítása óta, de kiváltképp az ötvenes évektől a Magyar Rádió is ilyen művésztestületekkel büszkélkedhetett. Szimfonikus zenekara itt-hon – művészi teljesítményével és fenn-

tartói színvonalával is – évtizedeken át volt egyenrangú társa az Állami Hangversenyzenekarnak és az operaházi Filharmóniai Társaság zenekarának, egyúttal rendre visszavárt és megbecsült vendége a világ legpatinásabb koncerttermeinek. Énekkara máig az egyik legrangosabban jegyzett nagykórus Európában, gyermekkara pedig, az elhíresült kodályi kórusiskola képviselőjeként is, az intézmény – nem túlzás – legfőbb és leghatásosabb nemzetközi reklámhordozója. Akár Japánban, Amerikában, vagy éppen az osztrák, német, vagy itáliai városokban turnézhatnak is.

Jómagam a 70-es évek elején éppen akkor lettem muzsikusk rádiószerkesztő, amikor Lehel György zenekara a csúcra ért: egymást követték a nagy európai és amerikai koncertturnék, évente tucatjával készültek az új zene rádiófelvételei és hanglemezei, s a zenekar egyre szervezettebben kötődött a hazai hangversenytermi koncertélet egészéhez. Oratórium bérletei, világhírű vendégművészei, a leghatásosabb fiatal művészeket újtárra segítő programjai egyaránt garantálták a teltházassikereket – és a rádiókészülékek előtt a gyakran többszázézes hallgatóságot. És egyre másra születtek az örökre emlékeztető előadások, mint Lukács Ervin Brahms-, vagy Gardelli Verdi-rekviemje, Joó Árpád sportcsarnoki hatalmas Ezrek-szimfóniája, Gönnerwein Bach-passiója Hamari Júliával, Ferencsik és Lehel megannyi koncertje, Szokolay Sándor, Petrovics Emil, Durkó Zsolt, Balassa Sándor, vagy éppen Szöllősy András ősbemutatói – hogy csak pillanatnyi önkényességgel válogassak személyes emlékeimből.

De ezek az évek arról is szóltak, hogy bár rádión belül időnként, különösen a pénzügyileg nehezebb időszakokban, felfelbukkantak kételyek a zenei együttesek rádiós szerepét illetően, a vezetés mindig és folyamatosan kiállt létük, megtartásuk és elismerésük mellett. Akkor is, amikor azok ontották a nemzetközi sikereket, akkor is amikor működtetésük komoly áldozatokat kívánt a fenntartótól, és akkor is amikor a hazai zenei élet sajátosan magyar, néha nemtelen belső viharaitól kellett óvni-megvédeni őket.

Azok a '90-es évek

Hittel állítom ismét, hogy a rendszerváltó '90-es évek elején a mi rádiótörténetünk is vehetett volna a dán példával hasonlatos, korszerű reform-irányt. Megvolt a

szükséges szakmai tapasztalat, és a hozzáértő szellemi tőke is. Rendre őszinte, nyílt vitákban csiszolódott a rádiós közszolgálat jövőképe, jól működtek a szakmai- és művészeti rádiós műhelyek, és a munkatársak többsége számára lelkesítőn áradt be új demokráciánk nyitottságának, a felhőtlen szabadságnak a fuvallata.

Persze sajnos bőven akadtak főként a gazdasági erőtlenségből fakadó, évtizedek alatt összegyűjtött hiányok, nehezen pótolható hátrányok is. Mint a műszaki-technológiai lemaradás, a kevés és korszerűtlen frekvencia-lehetőség, a csak drágán üzemeltethető műemléki épületek, de legfőképpen hiányzott egy modern, a nagyközönségnek is otthont nyújtó hangversenystúdió. Ez utóbbi bizony jellegzetesen magyar történet: amíg a Bródy Sándor utcai rádiós székházban – éllovasként – 1935-ben felépült Európa egyik legkorszerűbb nagystúdiója (a későbbi Nobel-díjas Békésy György akusztikai remeklése), a 6-os, ma a Magyar Rádió Európa egyetlen olyan nemzeti közrádiója, amelynek négy évtizedes tervezés, többszöri reménykeltő ígéret és megállapodás, sőt politikai döntés ellenére sincs, napjaink technikai- és közönségigényeinek megfelelő, sőt semmilyen koncertháza.

Mégis – vélem – a nagy különbségek az akkori európai és hazai közmédia felfogás és gyakorlat között nem annyira e tárgyi lemaradásokban keresendők, hanem főként a hirtelen plurálissá váló politikai elitek nyilvánosság szemléletében, kultúra felfogásában, sőt médiumokon belüli, szinte folyamatos hatalom-érvényesítési szándékában. Egészséges és nyugodt megújulási folyamat helyett a rádióban is kezdetét vette a könnyörtelen médiaháború, a politikai be- és kiszorítódsdi, ideológiai küzdelem, falakon belüli pártoskodás. Rádiós műhelyek szakadtak szét, hasonultak meg, szakmai egyeztetések helyett sokszor véget nem érő, személyeskedő jogviták kezdődtek. A már évtizede kiérlelt szervezeti és irányítási reform-tervek – egy miniszterelnöki vétó miatt – csak „virtuálisan” indulhattak útjukra, és a meg-megújuló, hallgató-barát műsorprofilok is csak döcögve, kapkodva, szakmai ellentmondásokkal telve jelenhettek meg. Mindezen folyamatokon az évekig gittként rágott, majd '96-ra megszületett – mára annyi sebből vérző – Médiatörvény is csak alig változtatott.

A továbbra is folyamatos politikai lenyúlási szándék álrühába bújtatásán túl

(paritásos médiakuratóriumok, civil-kontroll stb.), megterhelve immár a költségvetési-gazdálkodási ellehetetlenülés felfeljáró rémképével is. És a szellemi elszegényesedés megállíthatatlan folyamatával: a legjobbak többségét ugyanis vagy kirúgták, vagy a belső marakodás, intrika és politikai leszámolás áldozatai lettek, vagy pedig a frissen megjelenő kereskedelmi médiumok csábító vonzása távolította el az intézményből.

Verseny magyar módra

A Rádió zenei együtteseinek sorsát az elmúlt másfél évtizedben azonban egy másik folyamat is mélyen érintette: olyan, a művésztestületek között versengésnek indult szakmai kihívások jelentek meg, amelyekről mára kiderült, hogy valójában nem igazán egyenlő esélyű, fair küzdelem, hanem lényegében súlyos kultúrpolitikai- és lobbierőket megjelenítő és megvalósító történések. Ez ugyan közvetlenül nem kötődik a rádió történetéhez, de kiváltképp a zenekar jövőjét tekintve, és a fenntartó felelősségét érintően nagyonis.

A történet még a nyolcvanas évek elejére nyúlik vissza, amikor a két fiatal muzsikustitán, Fischer Iván és Kocsis Zoltán bejelentették igényüket a „generációváltásra”, és a három élvonalbeli zenekar tagjaiból megalakították, amolyan válogatott csapatukat, a Fesztiválzenekart. Professzionális menedzselést, újszerű munkastílust és világszínvonalú művészi megszólalást ígértek. Lett is ribillió azonnal: a hazai zenei élet szinte egész vezérekara felhőrdült és összezárt, mondván, konkurenciát magunknak saját vérünk-ből? A jelszó azonban, miszerint nem adunk az alkalmi zenekarhoz egyetlen muzsikust sem, hamar kifulladt, s a Fesztiválzenekar, ha néha botladozva, kísérletezgetve is, de hamar megszerzett népszerűségével, és időnként nagyszerű művészi produkcióival igazi, és valljuk be, szakmailag hasznos kihívást jelentett valamennyi hazai zenekar számára.

De sajnos, '92-re már ez a történet is elhagyta tisztán zenei pályáját. Ugyanis a hírre, miszerint a Szabad Demokrata irányítású Főváros saját zenekaraként, a korábbiakhoz képest kiemelt anyagi kondíciókkal, státuszba veszi az együttest, rögvest arra készítette a kulturális kormányzatot, hogy kivédve legjobb muzikusainak átcsábítását, jelentősen megemlje az Állami Hangversenyzenekar

tagjainak bérét. Elkezdődött a „te zenekarod”, az „én zenekarom” korszaka, nevével nevezve, a liberális és a nemzeti-konzervatív kultúrkör képviselőinek zenébe csomagolt vetélkedése.

A „vesztes” Rádiózenekar pedig futhatott a pénze után – igaz első nekifutásra még sikeresen. (Abban az évben ugyanis, bár éppen a médiaháború rádiót érintő csatái miatt, nem sok esély látszott költségvetési kiigazításra, hosszasan zenei érvelésünk nyomán – váratlanul – a Kulturális Bizottság magára vállalta a megoldást, egy testületi módosító indítvány, némi taktikai ügyességgel történő parlamenti elfogadtatását.). Így a zenekar, a rádiós viharok hullámlása ellenére is megnyugtatóan érezhette jövőjét: '93 nyarára nem csak bérvizonyai rendeződtek és menedzsmentje újult meg, hanem – közkívánatra – Vásáry Tamás személyében egy kiemelkedően nagyformátumú, világhírű művész-főzeneigazgatót is sikerült megnyerniük. Új tervek, nagyszerű koncertturnék, zsúfolt házasszeneakadémiai bérlatorsorozatok, soha nem volt sajtó- és médiapublicitás. Megejtő, emlékeztető zenei élmények egész sora – jó muzikusnak, jó rádiósoknak lenni!

Zuhanórepülés

1996 viszont már a Médiatörvény éve, a közrádió újraszerveződésének, nem szokványos részvénytársasággá alakulásának időszaka. Állami helyett közalapítványi tulajdonlás, elnökválasztó politikai és ügynevezett társadalmi kuratóriumok, új finanszírozási szabályok és automatizmusok, kisebb reklámidők, de garantált költségvetési támogatás, növekvő vezetői függetlenség, mégis, mintha kisebb gazdálkodási mozgástér jellemezné a következő, „tanuló” éveket. A politika pedig, az immár a hallgatók kegyeiért versengő magán-médiumok dzsungelében egyre inkább csak a beszélő közrádióra figyel, alig-alig érdeklődik annak kulturális hangja, irodalmi, zenei műhelyeinek sorsa. Azok pedig, s különösen a zenei együttesek, annak ellenére, hogy megalakulásakor a részvénytársaság a teljes korábbi rádióvagyonot megörökölte, benne ingatlanjaival, műszaki berendezéseivel, hangarchívumával és főként teljes humán-tőkéjével (bérével és járulékaival) – tehát zenei együtteseivel is! – együtt, egyre inkább azt érzik: fogy a levegő körülöttük!

Fogy, mert a versenyképességre hivatkozva a rádióműsor-készítés napról-napra

több jussot követel magának az intézményi költségvetésből, s fogy, mert a részvénytársasági modell a zenei együttesek működtetésében is valóban új, néha nehezen megoldható kényelmetlenségekkel járó irányítási-gazdálkodási gondolkodást és gyakorlatot követel meg. S paradoxon, de éppen a zsúfolt házas hazai koncertbérletek, a lenyűgöző angol, német, vagy éppen japán turnésikerek közepette hangzik fel egyre hangosabban kérdés, sőt kijelentés: a megváltozott médiakörnyezetben miért is kellene e művésztömböket a Rádióknak fenntartani? S jöttek az ötletek: szervezzék át az együtteseket önálló társasággá (pl. kft-vá, vagy kft-vé), nem igazán gondolva a következményekre, nemzeti zenekultúránk e kivételes értékeinek létükben történő veszélyeztetésére.

Mindeközben azonban a közvetlen zenei vezetés folyamatosan és szívósan lobbizott a politikánál: az Országgyűlés, a Rádió tulajdonosi kötelmei mellett, nyújtson garanciát és adjon az együtteseknek

„védetten” elkülönített költségvetési támogatást – az egész magyar zenei élet érdekében. Amíg e kérelmek meghallgatása nyomán meghozott első parlamenti döntések a '90-es évek végén (405 millió, a sugárzási díj tartalékából előállítandó támogatás parlamenti megszavazása) már több garanciát jelentettek ugyan, de igazán több pénzt még nem, addig ma már – ha jól tudhatom – évről-évre 700 millió Ft összegben határozzák meg a zenei együttesek, nem teljes, hanem a rádiós fenntartásukat kiegészítő, önálló költségvetési keretet. Ami természetesen nem elegendő a minimálisan szükséges és méltó évadtervek elkészítéséhez – tehát továbbra is a Rádió vezetésének joga és súlyos, nem megkerülhető felelőssége a zenei együttesek jövőjéről szóló szakmai és pénzügyi döntések meghozatala. Nem létszámvitaikkal, nem a kicsi, vagy nagyobb zenekar és énekkar kikényszerített szükségességével, nem pillanatnyi pénzügyi akrobatamutatványokkal magyarázkodva, nem va-

lós működési tények félretájékoztatásával, hanem a közszolgálat művészet-teremtő hivatásával, a magyar (és európai) közzségi nyolc évtizednyi tradícióival, a megörökölt jogokkal és kötelmekkel, a magyar zenekultúra érdekeivel és méltóságával szembenézve.

Epilógus

Soraimat, méltó zenei végszóként is, éppen Fischer Ádám hatalmas ívű Wagner-előadásai előtti pillanatokban zárom. Őszintén remélve, hogy a Rádiózenekar (és kórusok) létét, zenei jövőjét továbbra is sokkal inkább e wagneri hangokba és szellemiségbe vetett hit, mint egy csupán hírközlő rádió víziója, a pusztán pillanatnyi korlátokat, nehézségeket látó gondolkodás fogja meghatározni. Meggyőződésem, hogy nagyformátumú, messze tekintő, a közszolgálati rádiózás legnemesebb értékeit és hagyományait, sőt a magyar zenei élet egészét szem előtt tartó döntésekkel mindez nem lehet utópia.

Új Bayreuth születőben?

Ebben az évben is óriási sikerrel zajlottak a Művészetek Palotájában a Wagner Napok keretében a Rajna kincse és a Walkür előadásai a Magyar Rádió Szimfonikus zenekarával és Fischer Ádám vezényletével. Az előadások háttéréről Csonka András, a MŰPA vezérigazgató-helyettesét kérdeztük

– A Parsifal előadásával tavaly indult a Budapesti Wagner napok lassan hagyománnyá váló rendezvénysorozata. Kinek az ötlete alapján?

– Én úgy emlékszem, hogy Fischer Ádám és Kiss Imre vezérigazgató úr közös ötlete volt. Kiss Imre korábban az Operaház igazgatta, és már ott is nagy figyelemmel kísérve hoztak létre egy Ring előadást. Ő szerette volna ezt a Wagner kultuszt itt is tovább ápolni és ehhez Fischer Ádámnál jobb választás nem is lehetett. Leültek beszélgetni és ebből kerekedett ki a Budapesti Wagner napok ötlete. Tavaly –mint említette – a Parsifallal indult. Most 2007–2008-ban a Ring ciklust csináljuk. Lehet, hogy ez ki fog tartani 2009-ig, ezt még nem döntöttük el, de szeretnénk újabb előadásokkal tovább menni, illetve a nagy sikerű Parsifalt újra bemutatni.

– Milyen technikai háttérrel igényelnek ezek az előadások?

– A tavalyi Parsifal egy félig scenírozott előadás volt. Ez azt jelenti, hogy csak

jelzés szerű díszletek jelentek meg a színpadon. A szereplők is – egy-két szereplő kivételével – rendes koncertszerű ruhájukban léptek fel. De mozgások voltak, rendezett volt a játék. Az idej két előadás már teljesen scenírozottnak tekinthető. Az a különlegessége, hogy a Nemzeti Hangversenyterem nem egy operaház színpada, nincs zsinórpádlás, minden olyan elemet, amivel meg tudjuk teremteni az illúziót, ami egy opera látványvilágához kell, itt különleges eszközökkel kell elérni. Jelen esetben a legfontosabb eszköz egy vetített háttér, amihez különleges üvegfalat szereltünk be, aminek az a lényege, hogy adott pillanatban vetítő felületként tud működni, egy másik pillanatban pedig átlátszóvá válik. Ezt a hatását kihasználva tudunk árnyjátékot csinálni vele, tudjuk azt a hatást kelteni, hogy egy szereplőnek az élő játéka és az árnyéka is jelen van egy táncos formájában, a rendező és a koreográfus egyaránt kihasználta ezt az eszközt.

– Az akusztikai háttér nem lehet gond, hiszen épp csodálatos akusztikájáról hí-

res a Nemzeti Hangversenyterem. Hogy tudják kihasználni ezeknél a produkcióknál a lehetőségeket?

– Számunkra a Parsifal előadás különleges élmény volt akusztikailag is, mert először fordult elő, hogy ekkora zenei apparátus végig a zenekari árokban játszott az előadást. Az derült ki, hogy a zenekari árkunk nagyon jó. Tulajdonképpen olyan zenei környezet jön létre, ami egy operai környezetben nem tud kialakulni, mert ott